

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

M. Fabii Quintiliani Institutionum Oratoriarum Libri Duodecim

Summa diligentia ad fidem vetustissimorum codicum recogniti ac restituti

Quintilianus, Marcus Fabius

Lugd. Batav. ; Roterodami, 1665

Cap. IV. De tormentis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12945

& decreta principum vel magistratuum, remedium nullum est, nisi aut inventa quantulacunque causæ differentia, aut aliqua vel eorundem vel ¹ ejusdem potestatis hominum posterior constitutio, quæ sit priori contraria: quæ si deerunt, lis non erit.

præjudiciis & temere judicium confiterunt, non penitus re inspecta. *Idem.* ¹ *Ejusdem potestatis.*] Quomodo- dum *lex posterior derogat priori*, ita quodque posterior constitutio aut posterius senatusconsultum derogat priori. *Idem.*

CAP. III.

De rumore & fama.

Fama atque rumores pars altera consensum civitatis & ³ velut publicum testimonium vocat: altera sermonem sine ullo certo auctore dispersum, cui *malignitas* initium dederit, incrementum *credulitas*: quod nulli non etiam innocentissimo possit accidere fraude inimicorum falsa vulgantium. Exempla utrinque non deerunt.

Docet Cicero in Topicis *famam esse quoddam civitatis testimonium*, itaque esse quasi quædam multitudinis præjudicia: igitur momentum habet ad confirmandum. quid autem dici possit pro ea & contra eam, docet hoc loco Fabius. Quæ si contra pro nobis faciunt, dicemus vix unquam temere nasci, quin subsit aliquid veri, alioqui in ore omnium non posse versari: aut si quo casu falsa nata sint, evanescere protinus. Vera etiam nonnulla auctoritate comprobabimus. *Cæsar dimittit uxorem, non ob crimen, sed quod suspitione adulterii esset aspersa.* Cic. Philip. 2. Plausum trahit in consensum populi libertatem cupientis. Si vero contra nos faciant, dicemus minime tutum esse credere famæ populari, quæ ut nonnunquam vera dispergat, sæpissime tamen mentiatur. eamque primum ex loquutulei alicujus aut invidi fabula nasci, ei incrementum addere vulgi credulitatem: qua plurimos miserè circumactos fuisse constat innocentissimos. Igitur instabilitatem auctoritate non esse amplectendam confirmabimus, & optima paucis semper placuisse. *Turneb.*

CAP. IV.

De tormentis.

Sicut *in tormentis* quoque, qui est locus frequentissimus, ⁴ cum pars altera quæstionem, vera fatendi necessitatem vocet,

Tormenta appellantur quæ adhibito corporis cruciatu veritatem expriment. dicuntur etiam *quæstiones*, quæ doloris vehementia verum inquirant. *Turn.*

Y 2

1 Quid

vocet, altera sæpe etiam causam falsa dicendi, ¹ quod aliis patientia facile mendacium faciat, aliis infirmitas necessarium. Quid attinet de his plura? Plenæ sunt orationes veterum ac novorum. Quædam tamen in hac parte erunt propria cujusque litis. Nam si ve ² de habenda quæstione agetur, plurimum intererit, *quis, & quem postulet aut offerat, & in quem, & ex qua causa*: si ve jam erit habita, *quis ei præfuerit, quis & quomodo sit tortus*, an credibilia dixerit an inter se constantia: perseveraverit in eo quod cœperat, an aliquid dolore mutarit: prima parte quæstionis, an procedente cruciatu. Quæ utrinque tam infinita sunt, quam ipsa rerum varietas.

¹ Quod aliis patientia.] Idem quoque testatur Ulpianus, titulo de quæstionibus lib. 48. Citatur & à Fabio periodus proverbialis in hanc sententiam, *Mentietur in tormentis qui dolorem feret, mentietur*

qui non feret. Idem.

² De habenda quæstione.] Habere quæstionem est inquisitionem per tormenta facere. olim autem servi postulabantur in quæstionem & dabantur. *Idem.*

C A P. V.

De tabulis.

5 **C**ONTRA tabulas quoque sæpe dictum, sæpe dicendum est, cum eas non solum refelli, ¹ sed etiam accusari, sciamus esse usitatum. Cum sit autem in his aut *scelus signatorum*, aut *ignorantia*: tutius ac facilius id quod secundo loco diximus, tractatur, quod ² pauciores rei fiunt. Sed hoc ipsum argumenta ex causa trahit, si forte aut incredibile est id actum esse quod tabulæ continent: aut (ut frequentius evenit) aliis probationibus æque inartificialibus solvitur: si aut is in quem signatum est, aut aliquis signator dicitur abfuisse vel

Tabularum nomine intelligimus quæcunque scripta & instrumenta, syngraphas, chirographa, & testamenta. habent autem tabulæ maximam vim ad probandum, si legitimæ sunt. *Turneb.*

¹ Sed etiam accusari.] Nam cum malæ proferuntur tabulæ, competit accusa-

tio falsi, & cum qui eas profert ut *falsarium* accusamus. *Idem.*

² Pauciores rei fiunt.] Tabulæ olim fiebant adhibitis testibus & signatoribus. itaque jurisconsulti præcipiunt ut tabulæ testamenti fiant adhibitis septem signatoribus. *Idem.*